

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021.gada 29.jūnijā Nr. 6-2/500
Uz 25.05.2021

[personai C]
[pasta adrese]

Veselības ministrijai
vm@vm.gov.lv

*Par drošības prasībām darbā ar
tehnoloģijām izglītības iestādēs*

Tiesībsargs ir izskatījis Jūsu atkārtotu iesniegumu (reģistrēts 01.06.2021. ar Nr.790) par normatīvā regulējuma trūkumu attiecībā uz drošības prasībām skolēniem darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs. Iesniegumā lūdzat sniegt viedokli par to, vai, tiesībsarga ieskatā, Veselības ministrijas paredzētā juridiski nesaistošu rekomendāciju izstrāde ir pietiekams veids, lai pasargātu bērnu veselību no potenciālajiem riskiem, ko var radīt jaunās tehnoloģijas. Vienlaikus lūdzat sniegt viedokli, vai, nepastāvot normatīvajam regulējumam un pat ne nacionāla līmeņa ieteikumiem, tas nenonāk pretrunā ar principu, ka, īstenojot tiesības uz izglītību, nedrīkst ciest bērna tiesības uz veselību. Lūdzat skaidrot, vai pašreizējais mācību process nepārkāpj Satversmes 111.pantu, Izglītības likuma 55.panta 8.punktu un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4. un 5.pantu.

Atbilstoši Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktā noteiktajam viens no tiesībsarga uzdevumiem ir sniegt Saeimai, Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu. Savukārt atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3.punktā noteiktajam Tiesībsarga birojs iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.

Jautājumā par drošības prasībām darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs, informēju, ka tiesībsargs ir iepazinies ar Veselības ministrijas sniegtajām atbildēm uz Jūsu 09.04.2021., 26.04.2021. un 21.05.2021. iesniegumiem.

Iepriekš atbildot tiesībsargam, kā arī savās atbildes vēstulēs Jums, Veselības ministrija ir piekritusi, ka līdz ar tehnoloģiju attīstību, pieaug arī dažādi ar šo elektronisko ierīču lietošanu saistītie riski veselībai, kas var negatīvi ietekmēt bērnu veselības rādītājus – psihoemocionālo veselību, miega kvalitāti un ilgumu, fizisko aktivitāti, balsta un kustības aparāta veselību, redzi u.c., kas ilgtermiņā var radīt jau dažādas hroniskas slimības.

Veselības ministrija arī norādījusi, ka, ņemot vērā moderno tehnoloģiju attīstību un mainību un to, ka modernās tehnoloģijas, ko lieto izglītības iestādes ir dažādas (stacionārie datori, portatīvie datori, planšetes u.c.), kā dēļ nav iespējams noteikt visām izglītības iestādēm konkrētus identiskus elektronisko ierīču robežlielumus vai prasības, piemēram, monitora ekrāna minimālais attālums līdz izglītojamā acīm utml., Veselības ministrija uzskata, ka šobrīd nav lietderīgi izstrādāt jaunu normatīvo regulējumu vai veikt grozījumus jau esošajā regulējumā. Kā būtisks faktors, Veselības ministrijas ieskatā, ir arī izglītības iestāžu un pašvaldību iespējas pielāgot datorklases attiecīgām jaunākajām tehniskajām prasībām, ņemot vērā to vides/telpu un finansiālās iespējas. Līdz ar to Veselības ministrija šobrīd izstrādā rekomendācijas drošai un veselībai nekaitīgai moderno tehnoloģiju lietošanai bērniem, kuras plānots pabeigt līdz 2021.gada beigām.

Tiesībsargs norādītajai Veselības ministrijas argumentācijai, kālab nebūtu lietderīgi izstrādāt normatīvo regulējumu drošības prasībām darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs, nevar piekrist.

Pirmkārt, vēršu uzmanību uz to, ka visos jautājumos, kas attiecas uz bērniem, viņu dzīvības, veselības un attīstības aizsardzību ir prioritāri. Līdz ar to jautājumiem par izglītības iestāžu/pašvaldību infrastruktūras pieejamības un finansiālajām iespējām (piemēram, iegādājoties atbilstošas modernās tehnoloģijas, pielāgojot mācību telpas, nodrošinot atbilstošu ergonomiku, utt.), kā arī moderno tehnoloģiju straujo mainību un attīstību, ir jābūt sekundāriem.

Otrkārt, attiecībā uz pieaugušajiem spēkā ir vienotas un detalizētas darba aizsardzības prasības, strādājot ar displeju¹ (darba devēja pienākumi; riska novēršana un samazināšana). Noteiktās prasības attiecas uz nodarbinātajiem, kuri, veicot darba pienākumus, katru darba dienu vismaz divas stundas strādā ar displeju darbstacijā. Tiesībsarga ieskatā, tehnoloģijas/ierīces, uz kurām attiecas šie noteikumi, ir neskaitāmas reizes daudzveidīgākas, kā arī tās nemitīgi tiek attīstītas un mainītas, salīdzinājumā ar tām tehnoloģijām, kuras šobrīd izmanto un nākotnē izmantos mācību procesā izglītības iestādēs. Turklāt bērni mācību procesā var izmantot tehnoloģijas daudz ilgāk nekā tikai divas stundas. Līdz ar to nav izprotams, kālab attiecībā uz mācību procesu skolās, nevarētu noteikt līdzīgas normas, kādas šobrīd tiek piemērotas darba aizsardzībai, piemēram, nosakot izglītības iestāžu atbildību, risku novēršanas un samazināšanas regulējumu.

Līdz ar to tiesībsargs uzskata, ka šajā jautājumā valsts, neizstrādājot normatīvo regulējumu, nav nodrošinājusi bērna veselības maksimālu aizsardzību, kā tas noteikts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4. un 5.pantā., un kā tas izriet no Satversmes 111.panta un Izglītības likuma 55.panta 8.punktā noteiktā.

Ievērojot minēto, tiesībsargs aicina Veselības ministriju, kuras kompetencē ir izstrādāt sabiedrības veselības jomu reglamentējošo tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu projektus, **līdz 2021.gada beigām** veikt nepieciešamos papildinājumus, vai arī izstrādāt jaunu normatīvo regulējumu, kurš nosaka drošības prasības darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs, pirmsskolas, pamatizglītības un vidējās izglītības līmenī. Aicinu Veselības ministriju normatīvā regulējuma izstrādē piesaistīt administratīvos, kā arī sadarbības resursus (medicīnas profesionāļu

¹ Ministru kabineta 2002. gada 6. augusta noteikumi Nr. 343 "Darba aizsardzības prasības, strādājot ar displeju". <https://likumi.lv/ta/id/65157>

organizācijas, akadēmiskos spēkus), kurus šobrīd Veselības ministrija izmanto juridiski nesaistošu vadlīniju un ieteikumu izstrādē. Vēlos uzsvērt, ka vadlīniju neievērošanas gadījumā, nekāda atbildība netiek piemērota, kas nav pieļaujami, rūpējoties par bērnu veselību.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
vadītāja

Ineta Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu